

Az árulók vacsorája

Részlet *A negyvenesek pavilonja* című regényből

Lajhások, nem tudnátok gyorsabban készülődni, kiabált be a zuhanyzóba Irma nővér, sok a dolgunk, ma nem délelőtt mentek iskolába, hanem délután, csipkedjétek magatokat. A mosakodásra engedélyezett időt csak a törülközés rovására tudtuk kurtítani, így nem volt más megoldás, mint félmeztelenül, többé-kevésbé még nedvesen, a törülközőt magunk köré tekerve loholni át az udvaron. A két épület közti távolság kicsi, de október végén itt a Bakonyban a reggelek már csipősek, úgyhogy ellilult szájjal, vacogva estünk be a pavilonba. és Irma nővér ott is udő nrm sürget, mi jbtascfaky, d4bosszankodva rikácsolt, a sírba tesztek ezzel a pizmogással, mindenki abban jön, ami épp rajta van, reggeli után úgyis vissza kell bújnotok az ágyba. a kórtermet rég át kellett volna adnunk, hogy kitakarítsák, de megéri sietnetek, mert ma különleges reggelit kaptok.

Az étkezőben valóban meglepetés várt ránk: kalács tejeskávéval, és bár Giduska fintorogva megjegyezte, hogy amit iszunk, csak pótkávé, ócska cikória, mi úgy éreztük, a kedvünkben akartak járni, s bár nem tudjuk, milyen ünnep van, de ha a reggeli ilyxen volt, az ebéd se lesz akármilyen. Mindannyiunkat furdalt a kíváncsiság, hogy minek köszönhetjük a különleges kínálatot, tessék szíves megmondani, faggattuk a darázscsípte arcú, pufók konyhás lányt, aki asszonykorú társainál szelídebbnek látszott, milyen ünnep van ma, és fejünkkel a kalács felé böktünk, a lány pedig, mintha ebből eszmélne rá, hogy mást hordott ki, mint szokott, eltátotta a száját, jé, tényleg, nem is tudom, Magyarok Nagyasszonya már elmúlt, a Szent Teréz is, hallgass, te eszement, sziszegett rá a másik, aki épp elment a háta mögött. Satya volt az egyetlen, aki ahelyett, hogy örült volna, méltatlankodva kiabált, kenyér meg miért nincs, ezzel az ízével nem lehet jóllakni! A kalácsból nem voltak számolatlanul kirakva a szeletek, mint a kenyérből, s a helyzetet számára az is rontotta, hogy ezt az *ízét* én is megettem, így nem volt mit maga elé kotornia.

A pavilonba visszafelé menet Giduska mellém ügyeskedte magát, te Nesztor, ha érdekel, miért van ekkora felhajtás, suttogeta, én megmondhatom, és várta, hogy faggatni kezdjem, de a barátkozásnak még a látszatát is kerülni akartam, a jólétesültségére meg füttyülök, mégsem sokáig bírt szótlannul kullogni mellettem, hiszen a kivételezett helyzete csak akkor ért valamit, ha érezhette, hogy amit ő tud, mások nem tudják, úgyhogy kérdés nélkül is kibökte, vendég jön Pestről, még iskolába is azért megyünk délután, hogy a nagy ember ágyban lásson minket. Mivel erre se mondtam semmit, tovább fitogtatta a beavatottságát, a miniszteriumból jön és ezek szörnyen félnek tőle, Irma nővér is izgul, nehogy rosszak legyünk, mert miattunk le is válthatják, ami nekünk se lenne jó, ugye, szerintem akárki jönne helyette, mi csak rosszabbul járnánk. Főleg te, néztem rá a pillantásomba sűrítve minden megvetést, de hangosan nem mondtam ki, mert egy ideje arra gyanakodtam, hogy minden, amit Giduska hall, a nővér fülében végzi.

A pavilonra alig ismertünk rá, olyan megdöbbenő volt a látvány, paplanhuzat volt minden lópokrócon, a vánkosaink elszürkült huzatát fehérre cserélték, a linoleumpadlót valami illatos szerrel mosták fel, amitől finom tisztaságszag töltötte be a termet, eltűntek a mennyezetről a pókhálók, Irma nővér kisasztalára mintás terítő került, s a teremben sokkal világosabb volt, mint amihez szokva voltunk, mert a falra szerelt üvegbúráról is lemosták a port, és erősebb körtét csavartak bele, a villanyt pedig, noha csak délelőtt volt, nem oltották le, amiért is sosem látott fényárban úszott a pavilon. Az éjjeliszekrényekről az oda nem illőnek ítélt holmikat eltávolítottak, mindegyikre tettek viszont vizeskancsót, két pohárral.

Amikor kicsodálkoztuk magunkat, Irma nővér eligazítást tartott, mihez tartás végett mondom, hogy mi a dolgok, fekve csöndben lenni. Főleg csendben és főleg a vendég előtt. Amig itt van, kérdés nélkül senki nem beszél, próbálgatok úgy viselkedni, mintha nem az én életemet akarnátok megkéséríteni, hanem gyógyulni szeretnétek. Akit megkérdeznek, hogy érzi itt magát, röviden válaszol, és nem muszáj ám panaszkodni, főleg nem egy idegennek, de biztosíthatlak titeket, azt Jancsucskó igazgató-főorvos sem szívesen hallaná, tudniillik a vizitet ma ő tartja. Remélem, nem az derül ki, hogy ez a pavilon a szanatórium szégyene. Várt egy keveset, hogy a mondottaknak legyen idejük elhatolni a tudatunkig, aztán lágyabban, szinte kérlelő modorban folytatta, ha a látogatók elmentek, nekem bármit elmondhattok, eddig is tartottam értetek a hátam, eztán se lesz másképp, eddig is kedveztem nektek, ezentúl is számíthatok rám. Cserébe csak azt kérem, hogy ezt a délelőttöt bírjátok ki cirkuszok nélkül!

Jancsucskó eljövetele nagyobb szenzáció volt számomra, mint a vendég érkezése, hiszen öt hete voltunk itt, de még a színét se láttuk, azzal viszont folyamatosan riogattak minket, hogy addig jó, míg a gyalázatos viselkedésünkről nem tud más, mint a nővérek, mert ha Jancsucskónak is a tudomására jutna, annak vészes következményei volnának. A fenyegető hangsúlyból ítélve a vészes következmény testi fenyítést jelenthet, nem is akármilyet, talán egy földühített óriás ütlegeit, aki úgy aránylik hozzánk, mint a palackból kieresztett dzsinn Aladdinhoz, nyilván vérben forognak a szemei, és érvekkel nem lehet hatni rá, de száanalom sincs a szívében, tartani sem tart senkitől, mert közel s távolon nincs nála erősebb, vele szemben tehát egy esélyünk marad, ha észre sem vesz bennünket. Abból ítélve, ahogy a nővérek emlegették, ők sem féltek tőle kevésbé, vagyis Jancsucskó gyerekek és felnőttek számára egyaránt félelmetes. Nem tudtuk, milyen lehet valójában, bár a harminchetesek pavilonjában, úgy hírlett, egyszer már járt, de őket nem kérdezhettük ki, mert a legnagyobbak lévén velünk szóba se szoktak állni, mások szerint Jancsucskó rendszeresen megfordul a nálunk kisebbeknél is, akikkel viszont mi nem állhattunk szóba tekintélyvesztés nélkül. A főorvost övező titokzatosságot csak fokozta, hogy emlékezhettem rá, amikor Ordasgyepűre érkeztünk, a neki szóló ajánlólevelünk ellenére a szülők sem tudtak elébe kerülni, megközelíthetetlen fantom maradt, s a főnővér úgy viselkedett, mintha a szanatórium fölött láthatatlanul lebegő Jancsucskó földi helytartója lenne. Az itt töltött hetek során magam is folyton ezzel a megközelíthetelenséggel szembesültem, minden rendelkezést az igazgató nevében hirdettek ki, de őt magát sosem láttuk, az indoklást sosem tőle magától hallhattuk. Ha a rendelőbe mentünk, vizsgálatra, azt hittük, ott majd találkozunk vele, de erre sem került sor, s egy idő után már azt is el tudtam képzelni, hogy Jancsucskó tulajdonképp nem létezik, csak hivatkoznak rá, de az is lehetséges, hogy a rossz, amit mesélnek róla, csak a fékentartásunkra kieszelt legenda, ügyelnek rá, hogy senki se lássa, mert még kiderülne, hogy nem is kell annyira félni tőle. Magamban inkább ezt a változatot fogadtam el, ezt támasztotta alá Farkas doktoré is a Tüdőgondozóból, csak hogy amit ő mondott, szóbeszédnél az sem volt több. Mivel megjegyezhető arc nem kapcsolódott a hiedelmekhez, épp olyan nehéz volt fizikai valóságában magam elé képzelnem, mint kisgyerekként a Jóistent, akinek sem arcát, sem termetét nem ábrázolták az imakönyvekben, a szentképeken, vagy a katekizmusokban, mintha szándékosan óvakodtak volna attól, hogy megrajzolják. Azt, hogy félnem kell-e tőle, vagy bízhatok benne, kizárólag abból tudtam megítélni, hogy miféle ember az, aki beszél róla, olyan-e, aki maga is kedves, tehát hihetek neki, s akihez fohászokdik, szintén az, vagy a saját tulajdonságai-

val éppen rossz hírért kelti a mindenhatónak? Farkas doktor, amikor el akarta oszlatni anyám kételyeit, hogy jó kezekbe kerülök-e Ordasgyepűn, valósággal áradozott Jancsucskóról, nemcsak mint orvosról, de azt is érzékeltette, hogy más tekintetben sem áll távol tőlünk, készséggel hittem neki. Nézze, Nesztorné elvtársnő, győzködte anyámat, Ordasgyepű ma az ország legdemokratikusabb egészségügyi intézménye, és Jancsucskó professzor harcolta ki, hogy az legyen. Késhegyig menő vitákban dőlt el, hogy a régi közkórház helyén luxusklinika létesüljön-e, méregdrága nyugati műszerekre költsék-e a pénzt, vagy a dolgozók gyerekei részesüljenek szerény, de kielégítő ellátásban, és bízzák a gyógyulást a messze földön híres szubalpin klimára, ami szinte magától, ráfordítás nélkül gyógyít. A késhegyig menő viták fordulat megragadta a képzeletemet, láttam magam előtt Jancsucskót, amint nyitott bugylibicskák között tör előre, mert csak akkor győz a gyerekszanatórium ügye, ha a kések közt sikerül sértetlenül megtennie az útát. Farkas doktor úgy mesélte el az álláspontok harcát, mintha váltig amiatt kéne izgulni, hogy ki kerekedik felül? Ettől néhány pillanatra el is felejtettem, hogy én magam nem akarnék Ordasgyepűre kerülni, és nem jutott eszembe, hogy amikor Jancsucskónak szurkolok, magam ellen szurkolok, csak az foglalkoztatott, hogy igazságtalanság volna, ha nem ő győzne. Szerencsére odafent belátták, hogy mi a helyes, lelkendezett Farkas doktor, nagyrészt persze azért, mert a mi Jancsucskónk Izjumszkij professzor legjobb magyar tanítványa, s én például boldogan itthagynám ezt a rendelőt, ha Ordasgyepűn őmellette dolgozhatnék!

A lehetőség, hogy szemtől szemben láthatom a főorvost, olyan vára-kozással töltött el, mintha ez már magában is a kiszolgáltatottság végét jelentené, hiszen eddig, ha elviselhetetlennek éreztem Ordasgyepűt, mély-séges csüggedés is társult ehhez az érzéshez, reménytelennek tűnt, hogy a helyzetemen változtassak, hiszen a szüleim messze voltak, megszökni sem tudok, és nincs senki, akitől azt várhatnám, hogy amikor bántanak, mel-lém áll. Szükségem lett volna rá, hogy valakiben bízhasak, de az, hogy a mindannyiunk felett álló Jancsucskó lehetne ez az ésszel belátható dolgo-kon túli valaki, meg se fordult a fejemben, hiszen ő mostanáig arctalan és megközelíthetetlen volt. Attól, hogy ma találkozunk vele, minden megvál-tozott, de közben lehűteni is megpróbáltam magam, hiszen értelmetlenség olyan valakitől várnom a sorsom jobbra fordulását, aki öt hét alatt arra sem szánt időt, hogy személyesen megvizsgáljon, velünk kizárólag al- és segéd-orvosok, adjunktusok és asszisztensek foglalkoztak, mint Kapeller doktor, akinek hiába próbáltam elmesélni, mi történt velem Ordasgyepű előtt, ami befolyásolhatja az állapotomat, például a négy évesen kapott vérátömlesz-tés, ő semmire nem volt kíváncsi, nem hagyott hozzájárulni a kórismém

kiegészítéséhez, csak rámförmedt, odakint még százhusz gyerek vár, mit képzelsz, mikorra végzek velük, ha mindenki mesedélután tart? A vérsüllyedésem hétről-hétre rosszabb eredményét is úgy fogta fel, mintha az ő bosszantása végett produkálnám, és hétről-hétre azzal bocsátott utamra, hogy több túra a jó levegőn, kevesebb nyafogás, egyél több főzeléket, mondta, s olyankor kedvem lett volna visszakérdezni, maga evett-e már belőle, mert ha egyszer megkóstolná, többé nem mondana ilyet.

Tíz óra után pár perccel fehérköpenyesek hada tódult be az ajtón. Legtöbbjüket ismertem már a laborból, vagy a futó vizitekről. Kapeller is itt volt, de csak mint egyike a statisztáknak, akik Ortolánia főnövérrel és a többiekkel együtt sorfalba rendeződtek, hogy a főszereplőt fogadják. A betódulás azonban a küszöbön megtorpant, mert egy tömzsi alacsony, meg egy magas, vékony férfi szinte beszorult az ajtónyílásba, ahol épp az előzékeny előretessékelés csatáját vívták. Egymás dereka mögé nyúlva próbálták maguk elé tuszkolni a másikat, s hogy ez az udvariasságon kívül másról is szól, azt (a szüleim munkahelyén szerzett tapasztalatok alapján) még én is felfogtam, a *ki van itthon, ki a jövevény*-t játszottak, s bár az lett volna magától értetődő, hogy a pesti kiküldött legyen Ordasgyepűn csak vendég, neki azt diktálta az ösztöne, hogy leereszkedően, házigazdaként viselkedjen, hiszen Jancsucskót ő, vagyis a minisztérium látja vendégül a szanatóriumvezetői poszton. Végül a hátrébb álló, a hórihorgas győzött, róla pedig a homlokára felhajtott gégetükör elárulta, hogy ő Jancsucskó. Egy szempillantás alatt nevetségessé váltak a külsejét illető képzelődéseim, mert a cserzett bőr, a horpadt arc, a meghökkentően mély szemgödör inkább Unkaszt, az utolsó mohikán törzsfőnököt juttatta eszembe, s még a tolldísz is könnyű volt a fejére képzelni, meg a tomahawkot az övébe, de azt is rögtön megértettem, hogy mi kelti ennek a szikár, pengeéles arcú, egyébként csenevész embernek mégis félelmetes hírét: nem a testi ereje elrettentő, hanem az ádáz elszántság a tekintetében, ami azt sugallja, hogy egy scalp megszerzéséért semmit swem tartana túl nagy árnak. Mellette szinte megmosolyogtató volt a vendég. akire a forma kedvéért szintén fehér köpenyt adtak, de nem a köpcös testére illőt, így begombolni se tudta, kerek pirospozsgás képe sem illett ebbe a közegbe, s ő ennek tudatában, huszonöt kíváncsi gyerek vizslató tekintetének kitéve feszengőn téblábolt. Nem figyelmeztethettük, hogy a tüntető érdeklődés nem neki szól, hiszen ő nemsokára úgyis elmegy, számunkra Jancsucskó az érdekes, akit először látunk, s abból. ahogy most viselkedik, talán kiolvashatjuk, hogy később mire számíthatunk. A jövevény járásának darabos esetlensége, a félszeg mosoly az arcán arról árulkodott, hogy a hódoló fogadtatás még szokatlan a számára. Vastag virsluujjaival folyamatosan gyúrte az arcát, és eltitkolni

se bírta, hogy a kórterem látványát lehangolónak találja. Magamban azt kérdeztem, és mit szólnál volna, ha tegnap látod?

Jancsucskó egy ablakmélyedésbe húzódva magyarázott neki, a köréjük gyűlt többi orvos bólogatott, és néha az ágyak felé fordulva megmutatták a vendégnek valamelyikünket, mint egy-egy kóreset példáját. Túl sok idő telhetett el a halk duruzsolással, mert Ortolánia a háttérből, a maga parancsoláshoz szokott hangján egyszercsak felcsattant, és bár a felszólítás nekünk szólt, az orvosok is érthettek belőle, elég a báméskodásból, ez egy nagyvizit, miért van rajtatok még mindig pizsama, tessék mindenkinek derékig levetkőzni, és ne kelljen ezt kétszer mondanom! Megrettenve kezdtünk kapkodni, és Jancsucskó úgy érezte, mentegetődzéssel tartozik a katonás modor miatt, ne higgye, Gernye elvtárs, hogy nálunk ez a szokásos hangnem! A vendég füléhez hajolva folytatta, mintha szigorúan bizalmas értesülést árulna el, az a helyzet, elvtársam, hogy kényszerhelyzetben voltunk, mikor létrehoztuk a szanatóriumot, sürgetett az idő, és politikailag megbízható ápolószemélyzet nem állt rendelkezésre, muszáj volt az apácákkal belevágnunk, akik itt dolgoztak a kórházban, mert ha nem ezt tesszük, máig sem sikerült volna elkezdni a munkát. Azóta is próbáljuk átnevelni őket, de ez lassan megy, például a mi Ortolániánk is jót akart az előbb, csak a túlbuzgóságtól néha nem lát tovább az orránál.

A főnővér arcrándulás nélkül hallgatta Jancsucskó rá vonatkozó szavait, inkább azon lepődött meg, hogy a vendég szolgáltat neki elégtételt, bocsánat, hogy vitatkozom, mondta Gernye elvtárs, de szerintem Ortola elvtársnőnek volt igaza, ha maguknál ez a vizit ideje, akkor miattam se maradjon el, hiszen én nem azért jöttem, hogy fölartsam magukat. Föltartásról szó sincs, bizonygatta Jancsucskó, magam is azt mondom, gyérünk, lássunk neki. Mára amolyan kikérdezős vizitet terveztem, amihez elkelne némi segítség. Elhallgatott, mint aki nem tudja, szabad-e megpendítenie egy ötletet, Gernye elvtársnak esetleg volna kedve beszállni? A vendég előbb meglepődött, aztán meghatódott, s nemigen tudta leplezni, hogy a kérés örömmel tölti el, szeretne igent mondani, de túl mohón sem akar lecsapni a lehetőségre. Olyanfajta motyogásba kezdett, mint akitől elvárják a tipródást, nézzék csak, igazság szerint, végzettségemet tekintve felcser a hivatásom, tőlem nem áll túlságosan távol ez a terület, de az élet messzire sodort. nem is olyan messzire, szólt közbe Jancsucskó, épp csak, szerencsénkre, a szakminisztériumba. Gernye méltányolta, hogy bíztatják, akkor talán, ha annyi idő után is, de meghallgatnék egy-két gyereket, ugye, azzal még nem ártok senkinek? Jancsucskó a meghallgatás szót úgy értelmezte, mintha eleve is sztetoszkópos meghallgatásra gondolt volna, és már készült levenni a saját készülékét, amikor Kapeller doktor egy

csukafejesszerű ugrással megelőzte. Egyikük sem láthatta, hogy Irma nővér mit próbál kétségbeesetten jelezni, a világért se azt a fiút vizsgáltassák meg a vendéggel, akinek az ágyánál állnak, ne azt a rohadt, tetves, girhes lázmérőpusztítót, azt a kis varangyot, s a pillantásból, amit Satyára vetett, szinte áradt, hogy ezt gondolja róla. Gernye elvtárs azonban se tőle, se mástól nem kérdezte, kivel kezdjék, hanem magától értetődően lehuppant Satya ágyára. Az ő kóros soványságának látványa nekünk már megszokott dolog volt. de Gernyére felzaklatóan hatott, a szava is elállt tőle. Jancsucskó a tekintetét követve megsejtette, mi következhet, s az ellátást firtató kérdéseknek egy hatalmas, mélyről felszakadó sóhajjal vágott elébe, értem is, látom is, mire gondol Gernye elvtárs, de higgye el, a mi szívünk is valósággal összeszorul, ahányszor rájuk nézünk, és naponta ennek az iszonyú terhével végezzük a munkánkat. Sokat töprengtünk, és messzire vezetne felderíteni, hogy miért itt a legrosszabb a helyzet, de a kilencszáznegyvenes korosztállyal boldogulunk a legnehezebben. Ez a harminc kis szerencsétlen, akit itt helyeztünk el, huszonöt, vágott a szavába Ortolánia. Jancsucskó tüntetően csodálkozva hallgatott el, ő pedig szárazon megismételte, huszonöt, nem harminc. A főorvos okvetetlenkedésnek minősítette a pontosítást, és folytatta, ezeknek a fiuknak a kiálló bordáiban a történelem bűnei öltének testet, de nekünk az a dolgunk, hogy rendületlenül bízunk a szubalpin klíma páratlan hatásában, meg persze abban, amit első helyen kellett volna említenem, a népi demokrácia gondoskodásában, Csak hát a helyzet nehéz, nagyon, nagyon nehéz. Annyira lesujtottnak látszott, hogy Gernye elvtárs szabadkozni kezdett, eszem ágában se volt önöket hibáztatni, de megértheti, hogy amit látok, felkavart, ez a gyerek csont és bőr, pont mint azok, akik a légerekből kerültek elő, de akkor negyvenötöt írtunk, és örülhettünk, hogy egyáltalán élünk, az viszont még sincs rendjén, hogy a gyerekeink ezerkilencszáznegyvenkilencben így nézzenek ki! Biztos, hogy eléggé tápláló kosztot kapnak? Jancsucskó úgy emelte fel a hangját, mint akit szíven üt ez a bizalmatlanság, biztosíthatom, hogy a szükséges kalóriát minden nap megkapják, de csodát ilyen rövid idő alatt nem tehattunk, hiszen mindössze négy hete vannak itt. őt, szólt közbe Ortolánia, s a főorvos arcán árnyék suhant át, négy vagy öt, a lényegen nem változtat. A konyhát egyébként Ortolánia főnövér felügyeli, akinek diétásnövéri vizsgája van, egyébként pedig szakította felbe önmagát, miért én mondjak véleményt, kérdezzük meg a gyerekeket, s azzal odafordult Satyához, akinek a nevét az ágy végére erősített kórlapról olvasta le, Czibulás fiam, mi volt a mai reggeli?

Meglepetésünkre a terem tulsó végéből, Giduska hangján jött a válasz, tejeskávé kaláccsal! Gernye elvtárs örvendezve fordult a hang felé, tejeskávé kaláccsal, az remek, én mind a tíz ujjamat megnyalnám, ha a

feleségem ilyenekkel tartana jól! A nevetés már azóta kikiváncozott belőlünk, hogy leortolázta a főnövért, és most végre ki is robbanhatott, hiszen a vendég vastag nyaka, húsos képe nem épp mostoha otthoni bánásmódra vallott. Gernye elvtársról lerítt a megkönnyebbülés, ha ilyen reggelit kaptok. dűnnyögte, akkor nincs akkora baj, mint gondoltam. Megbékélve illesztette Satya hátához a sztetoszkópot, de nem azt mondta, amit ilyenkor mondani szoktak, hogy *és most tartsd vissza egy kicsit a lélegzeted*, hanem újabb kérdést tett fel, és mondd csak, megeszel mindent rendesen, mert a külsődből ítélve elég válogatós lehetsz! Ez a mondat mind a huszonötünkéből (a Czibulásnak nevezett Satyát is beleértve), fergetes röhögést váltott ki, ő egy zabálógép, rikoltotta Mikulecz, a maradékunkat is megeszi! Gernye elvtárs széles mosollyal nyugtázta a választ, és nem titkolta, hogy valóságos malomkő gördült le a szívéről. A következő kérdést már úgy tette fel, mint aki előre tudja s ezért bátran sugallja a választ, szóval alapjában véve elégedett vagy a kosztal? Én az, vágta rá Satya. És semmire sincs panaszod, ezt inkább leszögezte, mint kérdezte a vendég, semmi sem hiányzik?

A válasz egy lehetnyit késett, semmi, felelte Satya, de elbizonytalanodva főnnhagyta a hangsúlyt, csak a repeta, tette hozzá, s mint aki ráharapott a nyelvére, el is hallgatott. Gernye elvtárs nem hitte, hogy a megkönnyebbülését teszi kockára azzal, ha befejezteni a félbehagyott mondatot, ki vele, mi a probléma a repetával? Azzal nincs semmi, mondta Satya, és csak mi tudtuk, hogy amennyire talányos, annyira pontos is, ami nem létezik, azzal probléma sincs. De valami gond van vele, ha szóbahoztad, erősködött Gernye, halljam, mi a baj? Becsszóra semmi, mondta Satya, és látszott, hogy többet harapófogóval se lehet kihúzni belőle. Akkor valaki más, fordult felénk Gernye, mi azonban lesütött szemmel néztük a padlót, nincs-e ott lent valami, ami érdekesebb, A makacs hallgatásunk azonban azt jelezte, hogy olyasmibe botlott, amit firtatni érdemes. Ne kéressétek magatokat, tudni akarom, mi van a repetával!

A kínosan hosszúra nyúlt csöndben azt gondoltam, ha megszólalok, önzéssel nem vádolhatnak, hiszen én nemhogy repetát nem szoktam kérni, de az ételt is ritkán eszem meg, érdekem nem fűződik hozzá, hogy beszéljek, de a pavilon becsületét mentem meg vele. Reszelős torokkal, kelleetlenül, de kimondtam, repeta nincs, eleinte volt, de most már nincs. Nesztor! A nevem, Irma nővér gyilkos pillantásának kíséretében, mint egy kilőtt, mérgezett nyílvevő, süvített át a termen, és eszembe juttatta, hogy épp azt a szabályt szegtem meg, aminek a betartását a legjobban kérte. Tudtam, hogy amint a vendég elment, meg fogja torolni, de meglepett, hogy már most, kapásból olyanfajta hülyének akart beállítani, akinek fogalma sincs róla, mit beszél. Dehogynincs repeta, kiabálta Gernyének, el

ne tessék hinni, amit ez mond, egész nap zabálnak, már bocsánat a kifejezésért, észre se veszik, meddig tartott a rendes adag, és mikortól eszik a repetát. Hirtelen hangzavar támadt, s az összevissza üvöltözésnek a magából kikelt Jancsucskó vetett véget, mindenki fogja be a száját, ez a viselkedés méltatlan az intézmény jóhíréhez, Ortolánia nővér, magától akarom hallani, hogy mi a helyzet a repetával. A főnővér felelni készült, de Jancsucskó magánál tartotta a szót, úgy tudom, lenne miből repetát adni. a konyháról nap mint nap több hordónyi moslékot szállítanak el. Főnővér kérem, megtudhatnám, hogy az ordasgyepűi szanatóriumban miért nincs és mióta nincs repeta? És én, mint igazgató miért nem tudok erről?

Szóval nem tud róla! Ez a közlés boldoggá tett, mert igazolta a reményemet, hogy ami rossz, azért és addig rossz, amíg Jancsucskó tudomást nem szerez róla. Ő maga kezdte sorolni és rögtön nevetségessé is tenni a lehetséges válaszokat. Azért nincs repeta, mert a konyha a kelletnél kevesebbet főz? Talán nem futja az ellátmányból? Valaki talán rosszul gazdálkodik vele? Szeptember óta az élelmiszereket már nem is jegyre adják, Ráadásul a konyhai dolgozóktól önköltségi áron kapjuk a húst, a tejet, a tojást, a krumplit, bőségnek kéne lennie, s akkor egyszer csak kiderül, hogy nincs repeta? Jancsucskó úgy hallgatott el, mintha eddig egyfolytában a választ várta volna, tessék, nővér, szólaljon már meg végre, vagy nincs semmi mondanivalója?

Ortolánia eddig a nővérek gyűrűjében állt, akik Jancsucskó ingerültségét érzékelve kissé távolabb húzódtak tőle, de a főnővér magányos átszellemültsége inkább tiszteletet, mint sajnálatot ébresztett, vakítóan fehér köpenyében onnan, ahonnan én néztem, olyan volt, mint egy embernagyságú templomi óriásgyertya, amit az indulatokkal teli szeme fog kanócként lángra lobbantani. Az első mondatának kifejezetten örültem, mert engem igazolt, repeta tényleg nincs, jelentette ki magabiztosan, és nem vette tudomásul, hogy meghunyászkodó magyarázkodást, a történetek másra kenését, vagy a tényállás magamentegető szépítését várják el tőle. Igen, jelentette ki, a repetát beszüntettük, mert csak baj volt belőle, azazhogy én beszüntettem. Kérem, fordult egyenesen Gernyéhez, engem azzal bíztak meg, hogy csináljak rendet, és én rendet csináltam! Amíg volt repeta, a konyhások semmivel nem tudtak időben elkészülni, már a reggeli elhúzódtott miatta, a tanárok panaszkodtak, hogy a gyerekek folyton elkésnek az óráról, és ha megkérdezik, miért, a válasz az, hogy repetáztunk. Az ebéd sem ért véget időben. mert egyesek folyton csak kértek és újra kértek, és persze, amíg ők ettek, a többieket sem engedhettük ki, mert ki felügvelt volna rájuk? A nővérek nem tudták őket behajtani csendes pihenőre, uzsonna után megint ott kuncsorogtak az átadó ablaknál, mert ezeknek abból se volt elég egy

adag, a repeta miatt a vacsorák is a végtelenségig kitolódtak, nem lehetett betartatni a lefekvés, a villanyoltás idejét, a mosogatók meg azzal fenyegetőztek, hogy felmondanak, mert nem kötelesek késő estig itt robotolni, csak mert néhány gyerek órákig nyámmog az asztalnál, és gyártja a piszkos edényt, viszont azt is tudom, hogyha ezek a mostaniak, akik a faluban laknak, itthagynak minket, nem talállok helyettük mást, akkor meg azért lennék kárhozható, hogy nincs elég ember a konyhai munkára. De azt is megmondom nyíltan, hogy nemcsak ezért döntöttem a repeta beszüntetése mellett. Nem volt rá szükség, a napi négy étkezés tökéletesen elegendő. beteg gyerekeknek nem kell reggeltől estig csak enniük és enniük!

Szinte szenvtelenül kezdte, s amikor elhallgatott, egy hitvallástevő erős felindultsága érződött a hangján, sápadt arcán piros foltok égtek, és azt lehetett hinni, mindjárt elsírja magát. Jancsucskó rosszállóan összenézett Gernyével, majd a zord számonkérés hangján folytatta, ez mind szép, de nem válasz a kérdésre, miért nincs repeta? Ha a konyhán keletkezik főlősleg, akkor örüljünk, hogy ez a főlősleg a gyerekek gyomrában tűnik el! Nem értem, mi ütött magába, aki a kezdetektől itt van, úgyszólván mint a jobkhezem. Tudnia kellene, mi a fontos: ha ezek szépen kigömbölyödnek, az a mi terápiánkat, személy szerint az én teóriámat igazolja, miszerint a szubalpin klímának igenis mindent pótló, étvágycsináló hatása van, s akkor maga a konyhások sírámaival trajtál minket? Jancsucskó hangja minden átmenet nélkül parancsolóan magasba szárnyalt, azt akarom, hogy a beutaltak ismét kapjanak repetát.

Satyára kacsintottam, látod, hála neki, ehetsz megint, amennyi beléd fér, Szinte elégedettebb voltam, mint ő, hiszen ezzel megkaptam, amire azóta vágytam, hogy itt vagyok, A repeta, mint evési lehetőség, nem érdekelt, de Jancsucskó bebizonyította, hogy tőle olyankor is a dolgok jobbra fordulását várhatom, amikor éppen rosszul mennek.

Mondja, megértette, hogy mit kérek, kérdezte Jancsucskó, és Ortolániára szögezte a tekintetét, hallani szeretném! Megértettem. És mit gondol, mikortól lehetséges a repeta visszaállítása, mától, holnaptól, holnaputántól? A főnővér fojtott hangon felelt, muszáj ezt előttük? Muszáj, vágta rá a főorvos, de már érzékelhetően az engesztelés szándékával folytatta, nézze, ez magának igazán nem okozhat problémát, mind tudjuk, hogy nagyobb gondokkal is könnyedén elbánt. Tehát mikortól? Ortolánia arcát megint a fölény páncélja fedte, megmondtam, hogy intézkedem, legyen elég ennyi, a részletek nem tartoznak illetéktelenekre. A szemével felénk vágott, nehogy Gernye vagy az orvosok ezt magukra értsék, lesz repeta, de hogy mikor, kinek és mennyi, ahhoz semmi közük.

Az összes nővért az irodába rendelték, mesélte Giduska ebéd közben, nem tudom, miről van szó, tette hozzá, de az igaznak bizonyult, hogy a behívás mindenkire vonatkozik, Irmát sem egy másik nővér helyettesítette, mint a szabadnapjain, hanem egy Mráz nevű szemüveges fickó a harminchetesek pavilonjából, akinek – mint hozzánk képest mégiscsak felnőttek – arra kellett felügyelnie, hogy csendespihenőt alatt ki ne szálljunk az ágyból, s legfőképp ne beszélgessünk. Irma ezt könnyen elérte, mert miközben vastag májfoltos karjai közt látszólag teljes odaadással jártak a kötőtűk, valójában minket tartott szemmel, és az engedetlenség legkisebb jelére kiszabta a büntetést, mindenkinek olyat, ami a legjobban fájhatott, volt, aki uzsonnamegvonást kapott, volt, akinek a padlót kellett felmosnia, nekem az olvasást tiltotta meg. Alkalmi pesztránktól távol állt a szándék is, hogy a szó *irmai* értelmében vigyázzon ránk, amikor beállított, már az ajtóból ránk mordult, hogy felőle bármit csinálhatunk, csak ne csapjunk lármát, mert ha valaki mégis ellenőrizni találná, őt is megbüntetik. Amennyire tőlünk telt, halkan találgattuk, vajon itt van-e még a pesti vendég? Hogy ebédkor itt lehetett, azt éreztük a diósnudlihoz kapott, a szokásosnál nagyobb adag lekvárból, de azon, hogy marad-e estig is, a vacsoránk minősége múlt. Fejtörést okozott továbbá, hogy mit jelenthet a nővérek váratlan tanácskozhatnékja, csakis olyan valamit, aminek ma kellett történnie, különben előre gondoskodtak volna a megfelelő őrizetünkről. Mráz se tudta, mi rejlik amögött, hogy beültették hozzánk, és csak a vállát vonogatta, mikor azt kérdeztük, mi lesz az iskolába menéssel, nem fogjuk pótolni a délelőtt elmaradt órákat? Mi van, stréberek, kérdezte kajánul, hiányzik a sulis? Ne tojzatok be, ma is mentek, még hozzá délután, szabadfoglalkozás helyett.

Mráz ott ült, ahol Irma nővér kötni szokott, s amikor elfogytak a kérdéseink, kiderült, hogy miért nincs türelme hozzánk, egy vaskos könyvbe temetkezett, aminek mód felett megörültem, és erős kísértést éreztem, hogy szóba elegyedjek vele. Úgy éreztem, meg kell értenünk egymást, még ha idősebb is, hiszen olvas, de előbb megkérdem, mi a könyvének a címe, aztán megmutatnám, hogy nekem mim van itt, és felajánlanám, hogy cseréljünk, elvégre Ordasgyepűn nagy kincs az olvasnivaló, új könyvhöz jutni szinte lehetetlen, amikor Irma nővér legutóbb kimenőre ment Veszprémbe, megkérdezte, hozzon-e nekem is valamit, ahogy Giduskának szokott, én meg a *Csuk és Gek* című regényt kértem, mert arra már Pesten is fáj a fogam, ő pedig ezen annyira megütközött, hogy szinte kikérte magának, ólomkatonát, mézeskalácsot, luftbalmot szívesen hozok, de nem fogom a drága időm ilyesmire pazarolni. A Mrázzal való barátkozásból mégsem lett semmi, pedig amikor felé ódalogtam, a borítójával kifelé magam elé

tartottam a *Röntgen regényes életét*, hogy lássa, nem valami dedósoknak való könyvvel próbálok becserkészni, de erre sor sem került, mert mesziről rámförmedt, mars vissza az ágyadba, tökmag, s még a székét is tüntetően úgy fordította, hogy olvasás közben ne lásson minket, és mi is csak a hátát nézhessük.

A csendespihenőnek vége lett, de Irma nővér akkorra sem jött vissza. A tanácskozás hosszúságát igencsak furcsálltuk, hiszen Ortolánia máskor is összetrombitálta a személyzetet, kihirdetett valami rendelkezést, de azután ki-ki mehetett a dolgára, nem kérték ki senki véleményét, mert fontosabb volt, hogy a gépezet működésében fennakadás ne legyen. Most órák óta odabent voltak, idekint meg szinte megállt az élet. Mihez kell ennyi idő, ha csak nem ahhoz, hogy fenekestől felforgassák a szanatóriumot, például mindannyiunkat más pavilonba költöztessenek? Mráz négy óraker sorakozót vezényelt, és közölte velünk, az iskolába magatok is eltaláltok, nekünk csak a csendespihenő végéig kellett vigyáznunk rátok, úgyhogy a magam részéről befejeztem, indulás! Alig hittük el, hogy felügyelet nélkül tehetjük meg az utat, mégsem mertünk jobbra-balra elköszálni, mert ki tudja, nem csapda-e a nagy szabadság, hátha titokban megfigyelik, hogyan élünk vele, és ha kiderül, hogy tettünk egy nem engedélyezett kitérőt, azt fogják mondani, méltatlanná váltunk a bizalomra.

Az iskolában aztán kiderült, hogy a vendég kedvéért kizárólag a negyvenesek beosztását forgatták fel, a többieknek épp úgy délelőtt tartották meg az órákat, mint máskor. A vacsoráig hátralévő idő arra kevés lett volna, hogy egy teljes tanítási napot bepótoljunk, de arra épp elég, jelentette ki Jutka néni, a két főből álló tanári karnak a hat és tíz év közöttiekkel foglalkozó tagja, hogy egy vadonatúj tantárggyal megismerkedjünk. A rémület kiülhetett az arcunkra, mi az, hogy új tantárgy, épp elég a régi is, de ahogy ránéztünk Jutka nénire, a kedvéért készek voltunk eltérni ezt is. Csendespihenőkön, amikor az ember kényszerűen nem tehet mást, mint nézi a plafont és ábrándozik, mindannyiunknak sok fejtörést okozott, hogy Jutka néni mennyire másképp szőke, mint például Ortolánia, szinte nagyobb köztük a különbség, mint egy jegenye meg egy barackfa között. A főnővér hüvösséget árasztóan arany haja olyanformán vakított, mintha egy zúzmarás ablakon csillogna a fény, s ha éppen nem viselt fityulát, akkor sem fordult elő, hogy akár egyetlen tincse is a homlokába szabadult volna – egyebek közt emiatt nem jutott eszünkbe soha arról képzelegni, hogy milyen tapintása lehet a hajának. Jutka nénié egy árnyalattal sötétebb, inkább gesztenyeszőke volt, kunkori fürtjei időről-időre rakoncátlanul önálló életet éltek, és úgy viselkedtek, mintha a szél fujta volna őket szét. Amikor tollbamondás közben oda-odahajolt hozzánk, hogy megnéz-

ze, azt írtuk-e le, amit diktált, a haja néha megcsiklandozta a bőrünket, s ez olyanfajta érzés volt, mint amikor nyáron, a hűvösből hirtelen kilépünk a szabadba és a napsugár melege elkezd átjárni minket. Mostantól minden gyereknek meg kell tanulnia oroszul, magyarázta, hogy mi az új tantárgy, és édesen gyöngyöző nevetéssel tette hozzá, tudom, hogy félték egy kicsit, de én is félek, mert én épp úgy most kezdem az orosz, mint ti. csak hat leckével járok előttetek. Attól, hogy ezt bevallja, a szájam is tátva maradt, és rögtön úgy éreztem, talán mégse lesz olyan rémes az egédz, mint első pillanatban hittem. A tanárnő sejtelmes mosollyal felmutatott egy könyvet, nézzétek, ez az, amit ezt nem volna szabad nektek elárulnom, dehát ugyanebből, vagyis a *Potapovából* fogtok tanulni, csak sajnos, a tiétek még nem érkezett meg, de addig is nézegessétek, adjátok körbe, teli van mesékkel meg képekkel.

Különleges érzés volt, hogy közös titkunk van a tanárunkkal, s ebben a helyzetben magától értetődött, hogy a bizalmát viszonznunk kell, mégpedig azzal, hogy megpróbálnunk az általa tanított tárggyal barátságot kötni. Hogy az együtt töltött időt ne tanítási órának, hanem egy bensőséges beszélgetés folytatásának érezzük, Jutka néni fel sem ment a katedrára, hanem velünk szemközt az első pad tetejére telepedett, s a szoknyáját olyan szemérmesen huzogatta rá a térdére, mintha mi nem kilenc és tíz évesek, hanem meglelt férfiak volnánk, akiket egy nő bája le is fegyverezhet, de vérszemet is kaphatnak tőle. Csillogó szemmel figyeltük őt, ő pedig kipirult arccal árult el további titkokat, a tanárotok vagyok, de otthon nekem is van tanítóbácsim, aki naponta kikérdez a leckéből. Ne nézzetek rám olyan bambán, Pali bácsi az, ismeritek a földrajzórákról, ő az én párom, de ezt már biztosan tudtátok, kizárt dolog, hogy a szanatóriumi pletykagép ne működött volna! Ez a megjegyzése is jólesett, mert azzal, hogy ilyen mer mondani előttünk, azt is értésünkre adja, hogy ő sincs oda ezért az intézményért, a mondat folytatásából pedig az is kihallatszott, hogy képes dacolni az itteni közfelfogással, szerintem nincs abban semmi titkolni-, vagy szégyellnivaló. hogy együtt élünk, Pali bácsi négy évet töltött hadifogságban, egyebek közt azért tud oroszul, én meg hűségesen vártam rá, és mondjon a sok szentfazék, amit akar, ez is ér annyit, mint egy jeggyűrű. Hüledezve néztünk össze, mert nem lehetett kétségünk afelől, hogy Jutka néni felnőttként kezel bennünket, feltételezi, hogy ezekről a dolgokról ugyanúgy gondolkodunk, mint ő, és eszébe sem jut, hogy amit hallunk, vissza is mondhatnánk a szentfazekaknak. Így az ember nem viselkedik azokkal, akiket kényre-kedvre kiszolgáltató tanítványainak tekint, inkább vagyunk kedves ismerősei, sőt barátai, akiknek még a rokonszenve is fontos a számára. Mintha eleve eltökélten azt akarná elérni, hogy ne

muszájból jöjjünk az iskolába, hanem várjuk türelmetlenül és kíváncsian a legközelebb vele tölthető órát.

Hogy az érdeklődésünk egy percre se lankadjon, újabb meglepetéssel állt elő, az oroszról félnek már csak azért se kell, mert biztos vagyok benne, hogy sok mindent máris tudtok. A hosszú csöndből, ami a kijelentését követte, egyértelmű lett számára, hogy bármennyire meghódított minket, ebben azért kételkedünk, de ő még ránk is kacsintott és azt kérdezte, akartok velem fogadni? Mondok néhány orosz szót, és akármibe lefogadom, hogy mindegyik ismerős. Ha nem az, mondjátok azt, hogy *nyet*, de ha igen, azt, hogy *da*. Rendben, de miben fogadunk, kérdezte a Boga nevű tripoliszi, olyan hangon, mintha nem is tanárral beszélne, s egy pillanatilag tartottam tőle, hogy ezt már Jutka néni is sokallni fogja, de nem, komolyan vette a kérdést, igazad is van, nem árt ezt előre tisztázni, ha ti nyertek, a mai órán már nem csinálunk mást, csak beszélgetünk. De ha én nyerek, a következő órára már hoztok füzetet meg ceruzát, mert úgy látom, nincs nálatok semmi. Arról az Irma nővér tehet, kiabálta Mikulecz, ő volt, aki nem mondta meg, hogy mit hozzunk. Giduska harciasan vitába szállt vele, és mégis, mikor mondta volna, hiszen őt is berángatták az irodába, ahogy mindenkit! Jutka nénihez fordulva mafgyászta tivább, hiszen tetszik tudni, dél óta tart a nagy tanácskozás, odarendeltek mindenkit. Ő maga is megdöbbenve hallgatott el, mert valami most vált mindannyiunk számára világossá, azok mind ott vannak, akiktől félni szoktunk, de Jutka néni, aki sose bánt minket, nem hívták meg. Boga hangosan meg is kérdezte, hogy ez hogy lehet, de Giduska kapásból megfelelt rá, mintha az ő feladata volna megvédeni a vezetőséget, nem hívták, mert ő nem nővér!

Na, fiókáim, ragadta vissza szót Jutka néni, ha kivitakoztatok magatokat, beszéljünk újra a fogadásról. Állítom, hogy legalább egy orosz szót mindannyian tudtok. Méltatlankodó morgás kezdett dagadni és terebélyesdni a terem vége felől, honnét tudnánk, nem vagyunk ruszkiak, s úgy berzenkedtünk már a feltételezéstől is, mintha abból valami ránk nézve rossz dolog sülnetne ki. Márpedig tudtok, erősködött Jutka néni, és a tekintében volt valami gyanút keltően csúfondáros, itt van mindjárt az a szó, hogy *csaszki*. Merjétek azt mondani, hogy nem ismerős! Mikulecz felhördült, mint akit becsaptak, ez nem ér, nsná, hogy ezt mindenki tudja! Dehát erről beszélek, nevetett Jutka néni. és már folytatta is, *igyi szudá!* Boga felkelt a helyéről és elindult feléje. Jutka megrázta a fejét, ugye, hogy értetted? De maradj a helyeden, ez csak példa volt. Ha tudtok, magatoktól is mondhattok ilyeneket, Az is jó, hogy *davaj?* És a *kaput?* Jutka néni mindannyiszor lelkesen rávágta, hogy *da!* Már mindenfelől záporoztak a szavak, *málenkij robot, tovaris, sztari papa, zadržtutyi, karasó*. Na, ugye

megmondtam, diadalmaskodott Jutka néni, van köztük, amit az oroszok másképp mondanak, a *harasót* például há-val. a zdrásztutyi meg valójában *zdrásztvujtye*, de nem számít. Én a ruszkiktól igenis így hallottam, duzzogott Mikulecz. Szerintem magyaroktól hallhattad, de annyi baj legyen, lesz idő a kiejtést is megtanulni. És fiókáim, van még egy szó, amit biztosan ismertek, csak most nem jutott eszetekbe, annyit segíthetek, hogy egy fontos ennivalónak a neve.

Mintha szikra gyúlt volna az agyamban, felordítottam, *kleba?* Jutka néni rámragyogtatta a szemét, én meg fölötti örömben azt is mondani kezdtem, hogy honnét tudom, amikor feljöttünk a pincéből, és már majd éhen haltunk, az orosz katonáktól kaptunk klebát, de úgy tessék elképzelni, hogy szinte fekete volt, és nekem még kockacukrot is adtak, de annak a nevét elfelejtettem. Talán nem te felejtetted el, hanem csak úgy adták. Oroszul én is tudok, visított fel Satya, *joffjematy*, és mintha tudná, hogy ebből baj lehet, rögtön behúzta a fejét, de Jutka néni ezt csak annyiból fogadta másképp, hogy nem mondta rá a *da*-t, ehelyett felemelt az asztalról egy nagy piros almát, és megkérdezte, tudjátok-e, hogy ez micsoda? Nem várta meg, hogy mind a huszonöten elbődüljünk, hanem megmondta ő maga. oroszul, *eta jáblovó*. Vagyis: ez alma. Aki utánam mondja, annak rögtön oda is adom. Tehát micsoda ez? Oroszul úgy kell kérdezni, hogy *cto eto*. Akkor halljam, fiókáim, *cto eto?* Az egy *ctoeto* alma, kiabálta möhön Satya. és a nyála is majd kicsordult, ahogy a gyümölcsöt nézte. Majdnem jó. *Eta jáblovó*. Akkor az enyém? Satya már oda is rohant az asztalhoz és kinyujtpta a markát. A tiéd, mondta Jutka néni, de vigyázz, mert a következő órán megkérdezem, hogy hívták, amit ettél!

A vacsorához már Irma nővér vezetett minket. Az étkező egyik sarkában ott állt Ortolánia karbafont kézzel, mozdulatlanul, és feszülten figyelt, mint egy ragadozómadár, mielőtt a kiszemelt áldozatra lecsap. Feltűnt nekem, hogy a más pavilonokból érkezettekkel nem sokat törődik, csak a mi viselkedésünket tartja szemmel, mintha biztosra venné, hogy valamit el fogunk követni, túl hangosak leszünk, dobáljuk egymást galacsinokkal, felborítjuk a vizeskancsót, vagy nekiállunk kézzel hajlítani a bádogból készült evőeszközt, hogy erőművészetet játsszunk. Most azonban semmi efféléhez nem volt kedvünk, fintorogva turkáltunk a finomfőzeléknek nevezett, zavaros kutyvaszban, kiemeltük belőle, majd visszajettük a fehér rántáscomókat, és ha a sötétzöld, gyanús gezemice alól sikerült kihálászni egy húscsapatot, az is a tányér szélére kotorva végezte, mert bűdös faggyúíze volt. Satya volt az egyetlen, aki ezt is megette az utolsó cseppig. Épp készült maga elé húzni a körülötte ülők adagját, amikor Irma nővér a nevünket kiabálta, Nesztor, Czibulás, ti ketten mától, de hogy mi lesz

mától, még nem tudtuk meg, Ortolánia a szemével Satyát mutatta neki, hadd egye meg azt is, mondta és elmosolyodott, én pedig ebből a meglepő türelemből arra következtettem, hogy szégyellhetem magam, mert egész nap attól reszkettünk, mit süthettek ki ellenünk a nővérek, közben pedig épp arról tanácskoztak, hogy nem jó, ahogy eddig bántak velünk, s mint a példa mutatja, türelmesebbek akarnak lenni. Lám, Irma és Ortolánia nem emlegetik szemrehányóan a napirendet, sőt, a főnővér még emlékezteti is Irmát, tudja, csak ahogy megbeszéltük. A tálaló ajtajában ugrásra készen álló felszolgálónak is intettek, várjon egy csöppet. Amikor Satya jóllakotán és elégedetten felnézett, akkor hirdette ki Irma nővér a megkezdett határozatot, Nesztor és Czibulás mától repetát kap! Döbbenet néztünk össze, hogyhogy mi ketten, miért csak mi, ez valami tévedés lesz, de a felszolgáló már tette is élénk az újabb tányér finomfőzeléket. Visszatoltam, köszönöm szépen, én nem kérek, a hangom suttogó és illedelmes volt, de Irma nővére félélmatosan vijjogott, olyan nincs, hogy nem kéred, panaszkodtatok, hogy nincs repeta, hát most itt van, meg fogjátok enni, mert belétek tömöm! De én nem panaszkodtam, próbáltam vitatkozni, csak amikor kérdezték, megmondtam, hogy nincs, és akkor nem is volt! Elhallgass, mindenki tudja, mit műveltetek ti ketten, a többi tudta tartani a pofáját, csak nektek muszáj mindig szájalni, még véletlenül se csinálnátok azt, amire az ember megkér, hát itt a jutalmad, wezt vagy megeszed, vagy nem állok jót magamért, és a következő tányért is megeszed, meg az azutánit is, ha kell, éjfélig itt ülünk! De nem bírom, kiabáltam vissza, rosszul vagyok a szagától is. Az engem nem érdekel, vágta rá Irma, megeszed, ha beledöglesz is!

Láttam rajta, hogy hiába mondanám el, mi lehet abból, ha erőlteti, az evés pusztá gondolatára elindult és rohamosan emelkedett a gyomorszájamtól a torkomig az undor, ha még egy kanálnyit lekell nyelnem, leokádok az asztalt, akkor eggyel több okuk lenne haragudni rám, de talán épp azt akarják. hiszen az se lehet véletlen, hogy akkor van repeta, amikor ilyesmit főztek. Úgy éreztem, ha egy pillanatra felegyenesedhetnék, csilapulna a fojtogató émelygésem, de Irma vasmarokkal nyomott le, s az arcom szinte beleért a tányérba. Egyél, hallod, egyél, lihegte a fejem fölött, én meg kétségbeesve kapálódzva arra gondoltam, ha Ortolánia észrevenné, hogy mit csinál velem, megmenekülnék, hiszen Jancsucskó jobbkeze sosem folyamodna ilyen eszközökhöz, Sikerült oldalt fordítanom a fejem, és azt láttam, hogy Ortolánia Satya tarkóján nyugtatja a kezét, és ha a fiú lassít az evés tempóján, a kiterpesztett karmait belemélyeszi a fejbőrébe, mint az egerészölyv, ha azt hiszi, szabadulni próbál a zsákmánya. Nozogatásképp néha szorított is rajta egyet, s a szabad kezében lévő kanál

tartalmát belelöttyintette a kitátott szájba. Nővérke, ne bántson, hiszen eszem, méltatlankodott Satya, csak ezt a kicsit hadd hagyjam már meg, nem kérek többet, holnap becsszóra megeszem, de könyörgök, hadd hagyjam abba! A szeme kidülledt, patakokban ömlött róla a víz, nincs holnap. most eszed meg, kiabálta Ortolánia, és szemlátomást kéjes élvezettel hallotta a rimánkodását, megeszed, te szemét, megeszed, megeszed! De hát nem bírom, nyöszörögte Satya, nem hazudok, igazán nem bírom. A vendég előtt hátbatámadni bezzeg bírtál, akkor ezt is kibírod, te kis szemét, innen el nem mész, amíg mind meg nem eszed! Satya megpróbálta lefejtetni a kobakjáról a főnövér körmeit, ez fáj, kiabálta, és mit gondolsz, nekem nem fáj, hogy tönkre akartátok tenni, amit a kedvetekért, éjt nappallá téve felépítettünk? Ezt úgy hívják, fiam, hogy árulás, összesküvés a szanatórium ellen! Az a legkevesebb, hogy megeszed a repetát, nektek főzettem, mert még egyszer nem fogjátok azt mondani, hogy Ordasgyepűn éheztetik a negyveneseket!

Hirtelen megszűnt Satya visítozása, és olyan kísérteties csend támadt, hogy Irma nővér meglepődve elengedte a vállamat. Satya mint egy rongybaba csuklott össze, tehetetlenné vált teste feldöntötte a székét, nekiesett az asztalnak, csörömpölve hullottak alá a főzelékes tányérok, ő pedig kicsavarodott végtagokkal hevert a padlón, Irma felsikoltott, jesszusom, de a szájára csapott, jaj, mit mondtam, vizet kérek, mit álltok ott, meg kell itatni, szóljon valaki Kapeller doktornak. de úgy döntött, az a legjobb, ha ő maga megy érte, csakhogy Ortolánia megálljt intett neki, annyira azért nem sürgős. és Fennhangon magyarázni kezdett, s érthettük, hogy ez minden ittlévőnek szól, a szanatórium vezetése ilyesmit még egyszer nem tűr el! Számomra világos volt, hogy *ilyesmi* alatt nem azt érti, amit ők műveltek Irmával, de a más pavilonokból érkezettek azt hihették, miránk gondol. Folytatni is akarta, de egy pillanatra le kellett ülnie, mert már zihálva vette a levegőt, csak nincs maga is rosszul, sápitozott Irma, de a főnövér leintette, *nekem sincs* semmi bajom. Amint fölkel, és fölénk magasodott, rögtön látszott rajta az elszántság, hogy lesz, ami lesz, leszüreteli az eset tanulságait, Czibulás és Nesztor ügyéből megtanulhatjátok, hogy aki orvul a szanatóriumra támad, az megfizet érte! Most mindenki visszamegy a pavilonjába és elgondolkozik ezen, de előbb még szeretném hallani, van-e, aki ezek után is igényt tart repetára? Senki, zúgott majdnem százhusz torokból, csak az eszméletlen Satya meg én hallgattunk. Ez biztos? Biztos, zúgott a válasz. Kapjon büntetést a két áruló? Kapjon! Ortolánia arcán ekkor a megkönnyebbülés mosolya terült szét és akkorát sóhajtott, mint akinek a hitét adták vissza, tudtam én, hogy a többség nem olyan, mint ez a két szemét, értetek érdemes dolgoznia annak, aki,

de hogy kinek érdemes, azt már nem tudtuk meg, mert Kapeller doktor berontott egy ápoló kíséretében, Satyát a hordágyra dobták, a doktor föléje hajolt, pulzus van, jelentette, viszont biztos, ami biztos, visszük Veszprémbe. Ortolánia vállat vont, szerintem csak ki akar bújni a büntetés alól. A kis mocskok.

Engem Irma nővér úgy ragadott karon, mintha a szökésemtől kéne tartania. Kissé lemaradtunk a többiektől, s azt hittem, szándékosan rendezte úgy, hogy a többiek ne halljanak minket, és itt, az étkező meg a pavilon között felúton neki sem kell Ortolániától tartania, nyugodtan beszélgethetünk, s talán jobb belátásra bírhatom. hiszen ő nem olyan elvakult, mint a volt apácák, talán csak úgy kellett tennie, mintha elhinné, hogy vétkesek vagyunk, de amikor Satya rosszul lett, őszintén megijedt, s ez jó jel, igazából nem akar nekünk rosszat. És ha magam mellé állítani nem tudom, már az is nagy szó lenne, hogy felbőszült fúriából változzon vissza azzá az Irmává, akinek megismertük, aki csak azt nézi, hogy miből van haszna, és miből nincs, a mi gyöttrésünkből haszna nem származik, miattunk kára nem lett, még a negyvenesek felügyelőjének posztjáról sem váltották le. Kedves Irma nővér, próbálkoztam a lehető legfelnőttesebb hangütéssel, hátha az hat rá, ugye tudja, hogy nem mondtam semmi olyat, amiért haragudnia kéne rám, nem árulkodtam, csak feleltem egy kérdésre, ártatlan vagyok, ugye, tudja? Hát nem tudom, vágta rá, én csak azt tudom, hogy elárultál minket, semmi mást nem tudok. Amint a sötétben lopva ránéztem, a józanságába meg a kapzsiságába vetett minden reményem elszállt, a délután elég volt, hogy meggyőzze magát, és most tényleg nem tud, nem is akar tudni semmi másról.

